

POROČILA

DELO ETNOGRAFSKEGA ODDELKA MESTNEGA MUZEJA V PTUJU

Ljudmila Meze

Etnografski oddelek Mestnega muzeja v Ptujju je odprl svojo etnografsko zbirko na državni praznik 29. novembra 1956. Predmete zanjo so zbirali vse od leta 1950 dalje. Nekaj pa jih je še iz zbirke prof. Ferka.

Zbirka obsega tri pritlične prostore na ptujskem gradu in prikazuje predmete materialne in duhovne ljudske kulture z območja Haloz, Slovenskih goric, Dravskega in Ptujškega polja. Zbirka je urejena sistematično, kolikor je dopuščal prostor. V prvem prostoru je razstavljeno različno poljedelsko orodje. Med tem sta dva lesena pluga iz prejšnjega stoletja, in sicer leseni plug — platnišar iz Ložnice v Halozah, star nad 130 let. Poleg stop, košnic, rezalnega stola in drugih predmetov je razstavljeno leseno križevato kolo kot ostanek lesenega voza.

Ljudsko stavbarstvo prikazujejo tri makete treh tipov subpanonskih domov s Ptujškega polja: dom v ključu, dom na akl in stegnjeni dom.

V drugem prostoru je bogato zastopana ljudska hišna obrt: tkalstvo in predilstvo, ki je bilo ob koncu prejšnjega in v začetku sedanjega stoletja še zelo živo. Razstavljene so različni tipi trlic iz Haloz in Slovenskih goric, več tipov kolovratov, garnokov in motovil za navijanje preje in statve iz Haloz. Hišno opremo predočujejo različne zibke, poslikane kmečke skrinje za obleko, miza, postelja in čelešnjak s trskami. Poleg je rekonstruirana črna haloška kuhinja s pletenim velbom in celotno kuhinjsko opremo z žrmljami vred.

V tretjem prostoru so razstavljene predmete duhovne kulture, ki predočujejo ljudske običaje, ljudsko umetnost in vraževerstvo. Ljudske običaje prikazuje kurentija s Ptujškega polja s celotnim sprevodom kurentov z rusko. V bližnji bodočnosti bo dodan še sprevod oračev, za katere ima muzej že originalno nošo s terena. Ljudsko umetnost pa kažejo številne slike na steklo in zrezljani lectarski modeli. Številni so tudi vraževerni predmeti: železni in voščeni votivi, čarobni naborki, porodna stekleničica idr.

Etnografska zbirka v celoti šteje 623 inventarnih številok. Vanjo je vključena tudi vinarska zbirka. Fototeka obsega 365 fotografij in 215 negativov s posnetki različnih panog in predmetov ljudske kulture.

Terensko delo. V okviru načrta za sistematično raziskovanje terenskega gradiva je Mestni muzej v Ptujju v letu 1958 organiziral etnografsko ekipo, ki se je mudila v dneh od 1. do 14. julija ter od 16. do 30. septembra v Halozah. Prvič je imela bazo v Stopercah. Od tu je obiskovala naselja v zgornjem delu Haloz: Grdino, Razbank, Svečo, Ceremožiše, Završe, Strmec, Sv. Ano, Vulčno ves, Dežno pri Makolah, Makole, Benetek idr. Ekipa je štela 3 člane, ki so si porazdelili delo. Bera je bila kar zadovoljiva. Nabiralci so dobili mnogo gradiva iz vseh gospodarskih panog, posebno iz vinogradništva,

dalje iz gozdarstva, poljedelstva, živinoreje, čebelarstva, domače obrti, stavbarstva, prehrane itd. Zapisali so več ljudskih običajev, pesmi, pripovedk in verovanj. Zasedili so še precej močne elemente ljudske medicine. Dokumentirano je tudi bilo nekaj tipov ljudskih stavb: značilne hiše in hlevi na gank, posebna varianta živinske štale, ki ima v nadstropju parno in skedenj. Risarka je narisala več predmetov in stavb. Od nabranih predmetov je najpomembnejša klupa, t. j. posebna palica za prenašanje sena po strminah. Ta priprava je že zelo redka. Ekipa je napravila tudi več lepih in koristnih fotoposnetkov.

V jesenskem času se je tričlanska ekipa spet gibala v območju Žetal, kjer je imela izhodišče. Obšla je tele vasi: Nadole, Dobrina, Marina ves, Sitež, Vildon, Kočice idr. Raziskovala je ista področja materialne kulture in zapisovala podatke iz ljudske duhovne kulture. Z razliko od območja okoli Stoperc je v okolišju Žetal naletela na mnogo bogatejšo zakladnico ohranjene ljudske pesmi, kar je razumljivo, ker je tu vinogradništvo močna panoga. Vino v ljudeh vedno budi željo po petju, in tako se je ljudska pesem tu ohranila. Ekipa je dobila vse podatke o ljudskem pesniku Simeku Kodriču iz Nadol pri Zetaleh. Tudi tokrat je ekipa poleg zapsanega gradiva prinesla s seboj iz Haloz precej fotoposnetkov in nekaj predmetov, med njimi tudi posodo za shranjevanje žita iz izdolbenega drevesnega štora.

V zvezi s sistematičnim terenskim raziskovanjem vinogradništva v Halozah bo muzej v bližnji bodočnosti reorganiziral vinarsko zbirko.

V letu 1959 pa bo muzej nadaljeval začeto sistematično raziskovanje Haloz, da bo lahko dobil pregled čez ljudsko kulturo v tem okolišju.

Résumé

L'ACTIVITÉ DE LA SECTION ETHNOGRAPHIQUE DU MUSÉE MUNICIPAL DE PTUJ

Le rapport donne un aperçu sur l'aménagement des collections ethnographiques au Musée Municipal de Ptuj, et sur les enquêtes de campagne dudit Musée en 1958.

O ETNOGRAFSKEM RAZISKOVANJU POKRAJINSKEGA MUZEJA ZA POMURJE V MURSKI SOBOTI V LETU 1958

Vlasta Koren

Pokrajinski muzej v Murški Soboti je organiziral v letu 1958 dvoje terenskih etnografskih raziskovanj, ki pomenita zanj prvo samostojno akcijo v okviru delovnega načrta za sistematično raziskovanje terenov. Prvo tako delo leta 1954 je organiziral v Prekmurju Pokrajinski muzej v Mariboru.

Pri izbiri terena se je upravni odbor muzeja odločil, naj bi se najprej nadaljevalo proučevanje v tistem okolišju, kjer je prenehalo raziskovanje pred štirimi leti. To so bile vasi v občini Bogojini in Martjancih. Raziskovalna ekipa, ki jo je muzej organiziral za delo od 14. do 30. aprila 1958, je bila sestavljena iz naslednjih članov: vodstvo je prevzela Vlasta Koren, ostali člani pa so bili kustosi za etnografijo iz sosednjih muzejev, Milka Mezetova iz Mestnega muzeja v Ptujju in Tončica Urbas iz Pokrajinskega muzeja Maribor. Tehnično risanje je opravljala Rozina Borko, strokovna učiteljica iz